

تأثیر برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای بر نظام ارزشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد نکا

محمد حاجی‌زاد^{۱*}

منا مهدیزاده اشرفی^۲

حسین باقری^۳

چکیده

بهره‌گیری از فناوری‌های پیشرفته در برنامه‌های شبکه‌های تلویزیونی ماهواره‌ای و افزایش روز به روز جذابیت‌های آنها باعث شده است جوانان به نا هنجاری‌ها و رفتارهای متضاد با ارزش‌های جامعه خویش روی آورند. کشورهای غربی از طریق این برنامه‌ها ابعاد مختلف هویت جوانان اعم از دینی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و امنیتی را هدف قرار داده‌اند. هدف این مطالعه بررسی تأثیر برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای بر نظام ارزشی دانشجویان می‌باشد. پژوهش حاضر با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای صورت گرفت که جامعه آماری آن ۱۶۴۲ نفر از دانشجویان مشغول به تحصیل دانشگاه آزاد اسلامی واحد نکا در دو گروه آموزشی علوم انسانی (۹۶۸ نفر) و فنی و مهندسی (۶۷۴ نفر) در سال تحصیلی ۹۳-۹۲ می‌باشند. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه استاندارد نظام ارزشی آلپورت، لیندزی و ورنون استفاده شد. روش تحقیق علی-مقایسه‌ای استفاده شد. همچنین برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و آماراستنباطی (t مستقل) استفاده شد. کلیه تحلیل داده‌ها بوسیله نرم افزار آماری SPSS انجام شد. نتایج این تحقیق نشان داد که بین ارزش‌های نظری و اجتماعی، مذهبی و ارزش‌های سیاسی دانشجویانی که برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند با سایر دانشجویان تفاوت معناداری وجود دارد.

کلید واژه: برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای، نظام ارزشی، دانشجویان، نکا.

* تاریخ وصول: ۱۳۹۴/۱۲/۱۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۶/۲۱

۱- استادیار و عضو باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد نکا، دانشگاه آزاد اسلامی، نکا، ایران (نویسنده مسؤول)

hajizad@iauneka.ac.ir

۲- دانش‌آموخته کارشناسی ارشد، واحد نکا، دانشگاه آزاد اسلامی، نکا، ایران

۳- واحد نکا، دانشگاه آزاد اسلامی، نکا، ایران bagheri@iauneka.ac.ir

۱- مقدمه و بیان مسأله

ماهواره^۱، یکی از رسانه‌های قدرتمند ارتباط جمعی به شمار می‌آید. این ابزار، به دلیل ویژگی‌های منحصر به فرد خود، قادر است پیام‌های تصویری را به دورترین نقاط منتقل کند و تعداد بی‌شماری از افراد را در سراسر دنیا مورد خطاب قرار دهد. همچنان که ماهواره می‌تواند در هشیارکردن، اطلاع‌رسانی و در حوزه پژوهش، سیاست و ... نقش مهمی داشته باشد؛ برنامه‌های تخریبی و نابهنجاری نیز دارد؛ تا جایی که برخی از جامعه‌شناسان و کارشناسان فرهنگی را بر آن داشته تا برای مصونیت جامعه انسانی، بویژه نظام ارزشی چاره‌اندیشی کنند. از این رو برخی صاحب‌نظران رسانه، دوره‌ی جدیدی از تاریخ رسانه‌ها را با عنوان عصر ماهواره مطرح کرده‌اند از آنجا که فرهنگ‌ها مانند سایر پدیده‌های اجتماعی از حیات برخوردارند، گذر زمان و در اثر ارتباط با یکدیگر و یا به دلیل سهولت جذب یا حذف عناصر یکدیگر دچار شد، توسعه، افول و حتی تغییر شکل می‌شوند. در دنیای امروز که به عصر جامعه اطلاعاتی مشهور شده است، نقش و کارکرد رسانه‌ها دارای اهمیت فوق‌العاده‌ای است. از طرفی، به نظر می‌رسد تحولات سریع جهانی، در زندگی دانشجویان منعکس شده باشد. بیشتر آنان در معرض جریانی جدید قرار گرفته‌اند، جریانی که از برخورد ارزش‌ها و افکار و عقاید، از برخورد خانه و محیط خارج از خانه و دانشگاه ایجاد شده است. خانواده‌ها تربیت خاص خود را دارند، اما مراوده‌ها و تبادلات خارج از محیط خانواده، مطالعات، تحصیل در سطوح بالاتر، سینما، روزنامه و به طور کلی وسالی ارتباط جمعی ارزش‌های تازه‌ای را می‌آفرینند، ارزش‌های تازه‌ای را می‌آفرینند، ارزش‌هایی که از چهارچوب مستقل دوران کودکی و سنت‌ها و آداب و عقاید و خانواده فراتر می‌روند و به همان میزان دنیای جوان دانشجو را وسعت بخشیده، سطح خواسته‌هایش را از جامعه و خود و به طور کلی زندگی، بالاتر می‌برند. ارزش‌ها درونی‌ترین لایه‌های شخصیت انسان‌ها می‌باشند و شناخت کمال مطلوب هر کس منوط به شناخت ارزش‌ها و گرایش‌های ارزشی اوست. ارزش‌ها به عنوان شکل دهنده‌ی پایه‌های نظام رفتاری افراد دارای بیشترین تاثیر در کنش‌های آن‌ها بوده و در بعد فردی و روانی مهم‌ترین منبع برای جهت‌گیری و درک و شناخت از خود، و در بعد اجتماعی مجموعه‌ای از عقاید و نگرش‌ها هستند که فرد طی فرآیند جامعه‌پذیری آن‌ها را بدست می‌آورد. و خود را با قواعد و هنجارهای جامعه هماهنگ می‌سازد و در نظام ارزشی جریانات اجتماعی بسیار حائز اهمیت هستند (رضایی راد، ۱۳۹۱، ۲۴). از جمله متغیرهایی که در کنار شبکه‌های ماهواره‌ای قابل بررسی است نظام ارزشی می‌باشد. ارزش‌ها عقاید و اصولی هستند که از نظر فردی و اجتماعی رفتار بر رفتار مخالف ترجیح می‌دهند. نظام ارزشی بیان‌گر اولییتی است که یک فرد برای انواع ارزش‌های

خود قائل است (جهانبانی، ۱۳۸۷، ۵). از نظر آلپورت^۱ علاقه و انگیزش مسلط همان ارزش است. وی نظام ارزشی را به شش دسته (ارزش نظری، ارزش اجتماعی، ارزش اقتصادی، ارزش سیاسی، ارزش زیبایی) طبقه‌بندی کرده است. به عقیده‌ی وی تمام انسان‌های دنیا از این شش نظام استفاده می‌کنند و هیچ انسانی از این شش نظام خارج نیست و غیر از این نظام‌های ارزشی کلی و اساسی نظام دیگری وجود ندارد. یافته‌های پژوهشی بیانگر این است که شبکه‌های ماهواره‌ای تلویزیونی بر هویت دینی جوانان تأثیر منفی دارند (بختیاری و فرحی، ۱۳۹۱). لذا پژوهش حاضر در پی تعیین تأثیر برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای بر نظام ارزشی دانشجویان بطورکلی بوده و بطور جزء بدنبال تعیین تفاوت ارزش‌های نظری، ارزش‌های اجتماعی، ارزش‌های مذهبی و ارزش‌های سیاسی دانشجویانی که برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند با سایر دانشجویانی است که مخاطب این برنامه‌ها نمی‌باشد.

۲- پیشینه تجربی پژوهش

بختیاری و فرحی (۱۳۹۱)، در پژوهشی به بررسی رابطه برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌های تلویزیونی و هویت دینی جوانان در استان همدان پرداختند. جامعه آماری تحقیق ایشان شامل کارشناسان و صاحب‌نظران استان همدان در حوزه امور رسانه و جوانان بود که با استفاده از فرمول کوکران ۹۷ نفر از آنان به عنوان نمونه‌های تحقیق تعیین و با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای و به طور تصادفی انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته بوده است که پس از تأیید روایی آن، اجرای آزمایشی و اطمینان از پایایی، روی نمونه‌های تحقیق اجرا کردند. آنها برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های تک متغیره استفاده کردند. نتیجه تحقیق آنها نشان داد که رابطه بین دو متغیر معنادار است و شبکه‌های ماهواره‌های تلویزیونی بر هویت دینی جوانان تأثیر منفی دارند.

سیف‌پور و شهیامنش (۱۳۹۲)، در تحقیقی تأثیر شبکه‌های ماهواره‌ای بر تغییر سبک زندگی جامعه ایران، چالشی فراروی راهبرد اقتصاد مقاومتی (مطالعه موردی، شبکه من و تو ۱) را بررسی کردند. آنها به دنبال اثبات این فرضیه بودند که برنامه‌های تولیدشده توسط شبکه‌هایی از این دست، با هدف قراردادن خانواده‌ها، بیش از هر چیز باعث تغییر ارزش‌های ایرانی - اسلامی حاکم بر خانواده و گسترش فرهنگ مصرف‌زدگی شده و از این طریق مانعی جدی در به اجرا درآمدن راهبرد اقتصاد مقاومتی محسوب می‌شود. ایشان خاطر نشان کردند که در صورت تداوم این وضعیت و به خصوص بی توجهی به راهکارهای سریع عملی در حوزه رسانه، در کوتاه مدت و یا بلندمدت، هر دو، با چالشی جدی « اقتصاد مقاومتی »

نتیجه‌بخشی اقدامات معطوف به راهبرد مواجه می‌شود. از این‌رو برای رفع آن باید چاره‌ای اندیشید. همچنین آنها پیشنهاد کردند اقتصاد دستگاه‌های فرهنگی کشور به ویژه صدا و سیما قبل از دستگاه اقتصادی وارد میدان اجرای راهبرد شوند تا فضای فرهنگی لازم برای تحقق آن میسر شود؛ در غیر این صورت، بی شک دولت با موانعی «مقاومتی جدی فراروی راهبرد مذکور مواجه می‌شود.

ساعی راسعی و قبادی (۱۳۹۰) در تحقیقی دیگر در پژوهشی به بررسی آثار استفاده از برنامه‌های شبکه‌های فارسی ماهواره‌ای بر رفتار اجتماعی جوانان در شهر کرج پرداختند. فرضیه‌های پژوهش با روش پیمایشی مورد آزمون قرار گرفت. جامعه آماری تحقیق را جوانان ۱۵ تا ۲۹ سال ساکن مناطق شهر کرج تشکیل دادند. حجم نمونه ۳۸۴ نفر بود که برای انتخاب آنان از نمونه‌گیری خوشه‌ای با احتمال متناسب با حجم استفاده شد و سپس با ابزار پرسشنامه، اطلاعات جمع‌آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج پژوهش ایشان می‌دهد که میزان تأثیر و نحوه استفاده از شبکه‌های فارسی ماهواره‌ای بر ابعاد مختلف رفتار اجتماعی متفاوت است. در این پژوهش همچنین رابطه متغیرهای زمینه‌ای مانند: سن، جنس، وضع تأهل و سطح تحصیلات با میزان و نحوه استفاده از شبکه‌های فارسی ماهواره‌ای و همچنین ابعاد مختلف رفتار اجتماعی جوانان مورد بحث و بررسی قرار گرفت. بر اساس نتایج این پژوهش استفاده از شبکه‌های فارسی ماهواره‌ای بر سبک زندگی جوانان تأثیر ندارد، در حالی‌که بر اوقات، گرایش به مد و الگوهای دوستی اثرگذار است.

سهرابی (۱۳۹۱)، در تحقیقی اثر برنامه‌های ماهواره را بر باورهای دینی و اعتقادات عاطفی بین خانواده‌ها پژوهش کردند. نتایج تحقیق ایشان نشان داد که بین میزان استفاده از ماهواره و اعتقاد به باورهای دینی مردم، سال‌های تماشای برنامه‌های ماهواره‌ای و میزان اعتقاد به باورهای دینی، بین محتوای برنامه‌های ماهواره و میزان باورهای دینی افراد خانواده‌ها، بین میزان استفاده از ماهواره و میزان اعتقادات عاطفی افراد خانواده‌ها وجود دارد و تفاوت معناداری بین جنسیت افراد خانواده‌ها از نظر میانگین نمره باورهای دینی وجود دارد.

مهرداد و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی دیگر نگرش مخاطبان قائم‌شهری به شبکه‌های تلویزیونی ماهواره‌ای پژوهش کردند. برای این منظور ۴۵۸ نفر از شهروندان قائم‌شهری که بیننده شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی‌زبان بودند به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. روش تحقیق از نوع پیمایشی و تکنیک جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته شد. داده‌ها با استفاده از روش‌های آماری ناپارامتریک مورد پردازش قرار گرفتند. یافته‌های آنها نشان دادند که پاسخگویان بیشتر از برنامه‌های ماهواره که جنبه سرگرمی و یادگیری داشته استفاده می‌کنند. همچنین بین انواع نیازهای مخاطبان تفاوت وجود داشته و ترتیب اهمیت این نیازها عبارت‌اند از: عاطفی، شناختی، اجتماعی و سیاسی، طبق یافته‌های توصیفی بیشتر

مخاطبان در شب‌ها به تماشای ماهواره می‌پردازند و میزان مصرف ماهواره در مخاطبان با تحصیلات پایین‌تر و با افزایش سطح تحصیلات کاهش می‌یابد، همچنین میزان استفاده از ماهواره در زنان بیشتر از مردان بود، به گونه‌ای که زنان به طور میانگین ۳/۵ ساعت و مردان ۲/۵ ساعت در طول شبانه روز وقت صرف تماشای شبکه‌های ماهواره ای می‌کنند.

چین و همکاران (۲۰۱۱) تحقیقی نیز به بررسی نگرش مخاطبان قائم‌شهری به شبکه‌های تلویزیونی ماهواره‌ای انجام شد و نتایج نشان داد که پاسخگویان بیشتر از برنامه‌های ماهواره که جنبه‌ی سرگرمی و یادگیری داشته استفاده می‌کنند (متانی و همکاران، ۱۳۹۲). در پژوهشی موردی، برنامه‌های تلویزیونی-جنبه‌های اجتماعی، نظریه تربیتی (ارتباطات)، تحقیقات کیفی در هند انجام شد. نتایج بیانگر آن است که تماشا و توجه به برنامه‌های تلویزیونی معاصر قطعاً روی برخی از ارزش‌ها در نمونه‌های تحت آزمایش (و نه همه‌ی آنها) تأثیر می‌گذارد.

۳- جمع‌بندی پیشینه تجربی تحقیق

تحقیقات جامعه‌شناختی در اثر برنامه‌های ماهواره‌ای، عموماً مطالعاتی هستند اثرات منفی این برنامه‌ها را بر اخلاقیات و عقاید دینی و سبک زندگی در سنین مختلف بررسی می‌کند. بررسی سوابق تحقیق و نتایج یافته‌های آنها نشان می‌دهد که این برنامه‌ها باعث ترویج خشونت، بلوغ زودرس و دسترسی سریع به اطلاعات جنسی، باورهای غلط درباره مسائل عاطفی و جنسی، فراهم‌سازی گسست و درگیری بین نسلی، ایجاد زمینه‌های اختلاف و تنش بین همسران، کاهش تعاملات واقعی، وابستگی و اتلاف وقت، افت عملکردهای تحصیلی و شغلی، افزایش مصرف‌گرایی و تهدید سلامت جسمانی می‌شود. متأسفانه استفاده از ماهواره عادات زشتی را در جامعه ترویج می‌دهد و باعث می‌شود که گوهر تقوا از بین برود. بسیاری از شبکه‌های ماهواره‌ای منشأ فساد هستند و آثارشان بر تربیت انسان‌ها بسیار مخرب است. ظاهر زیبا، جذاب و فریبنده این دستگاه تاکنون خانواده‌های زیادی را گرفتار کرده و اگر حساسیت نشان داده نشود و مراقبت صورت نگیرد، آمار خانواده‌های گرفتار در این دام روز به روز افزایش خواهد یافت.

۴- فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اصلی:

بین نظام ارزشی دانشجویانی که برنامه‌های شبکه ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که این برنامه‌ها را مشاهده نمی‌کنند تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیات پژوهش

۱. بین ارزش‌های نظری دانشجویانی که برنامه‌های شبکه ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که این برنامه‌ها را مشاهده نمی‌کنند تفاوت معناداری وجود دارد.
  ۲. بین ارزش‌های اجتماعی دانشجویانی که برنامه‌های شبکه ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که این برنامه‌ها را مشاهده نمی‌کنند تفاوت معناداری وجود دارد.
  ۳. بین ارزش‌های مذهبی دانشجویانی که برنامه‌های شبکه ماهواره را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که این برنامه را مشاهده نمی‌کنند تفاوت معناداری وجود دارد.
  ۴. بین ارزش‌های سیاسی دانشجویانی که برنامه‌های شبکه ماهواره را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که این برنامه را مشاهده نمی‌کنند تفاوت معناداری وجود دارد.
- بنابراین در این تحقیق سوال اصلی این است که برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای چه تاثیری بر روی نظام ارزشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد نکا در سال تحصیلی ۹۳-۹۲ دارد؟

۵- روش تحقیق

روش پژوهش حاضر، پس‌رویدادی یا علی-مقایسه‌ای است. در این وضعیت برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای به عنوان متغیر مستقل و نظام ارزشی به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده است. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل ۱۶۴۲ نفر از دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد نکا می‌باشند که در گروه‌های آموزشی علوم انسانی و فنی و مهندسی در سال تحصیلی ۹۳-۹۲ در این واحد تحصیلی مشغول به تحصیل می‌باشند و به روش تصادفی-طبقه‌ای و از طریق جدول کرجسی و مورگان و براساس آن ۳۱۳ نفر بعنوان نمونه انتخاب شدند.

در پژوهش حاضر جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌ی استاندارد گوردن آلپورت، لیندزی^۱ و ورنون^۲ می‌باشد که این پرسشنامه شامل دو بخش است بدین شرح؛ بخش اول آن مشخصات جمعیت شناختی شامل سن، جنس، گروه‌های آموزشی، مقطع تحصیلی و میزان مشاهده برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای و بخش دوم آن شامل دو بخش سؤال که ۳۰ سؤال آن دو گزینه‌ای و ۱۵ سؤال چهارگزینه‌ای می‌باشد با استفاده از نظر صاحب‌نظران این حوزه و اساتید محترم راهنما و مشاور روایی محتوایی پرسشنامه مورد تأیید واقع شده است. در این تحقیق به منظور بررسی پایایی ابزار از روش بازآزمایی استفاده شده

---

1. Lindzy
2. Vernon

است. بدینگونه که ابتدا ابزار تحقیق در اختیار ۳۰ دانشجوی به طور تصادفی قرار گرفت و سپس از آنها جمع‌آوری شد و پس از گذشت ۱۰ روز مجدداً این پرسشنامه در اختیار همان ۳۰ نفر اول قرار گرفت.

جدول (۱). نتایج محاسبه میزان پایایی با استفاده از روش بازآزمایی

متغیرها	ارزش‌های نظری	ارزش‌های اجتماعی	ارزش‌های مذهبی	ارزش‌های اقتصادی	ارزش‌های سیاسی	ارزش‌های زیبایی
مقدار همبستگی	۰/۵۲۲	۰/۵۲۷	۰/۵۹۷	۰/۳۹۰	۰/۳۶۳	۰/۷۰۰
سطح معناداری	۰/۰۰۳	۰/۰۰۳	۰/۰۰۰	۰/۰۰۳	۰/۰۴۹	۰/۰۰۰

همبستگی معنادار مشاهده شد. چرا که در تمامی متغیرها، سطح معناداری (sig) کوچک‌تر از ۰/۰۵ مشاهده شد لذا با ۰/۹۵ اطمینان رابطه بین نظرات نمونه‌ها در دو بار اجرای پرسشنامه تایید گردید. محقق به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش‌های آمار توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار و از روش‌های آمار استنباطی از آزمون لوین برای بررسی نرمال بودن داده‌ها و از آزمون t دو گروه مستقل برای آزمون فرضیه‌ها و برای بررسی پایایی ابزار از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده نموده است.

۶- یافته‌های تحقیق

تجزیه و تحلیل از آزمون لوین برای بررسی نرمال بودن داده‌ها و از آزمون t دو گروه مستقل برای آزمون فرضیه‌ها و برای بررسی پایایی ابزار از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

جدول (۲): توزیع میانگین و انحراف معیار مربوط به ابعاد نظام ارزشی دانشجویان

نظام ارزشی	گروه‌ها	میانگین	انحراف معیار
نظری	دانشجویانی که ماهواره مشاهده نمی‌کنند	۴۰/۳۲	۴/۴۹
	دانشجویانی که ماهواره مشاهده می‌کنند	۴۲/۲۵	۴/۶۷
اجتماعی	دانشجویانی که ماهواره مشاهده نمی‌کنند	۳۹/۹۴	۴/۱۰
	دانشجویانی که ماهواره مشاهده می‌کنند	۴۲/۲۷	۵/۱۴
مذهبی	دانشجویانی که ماهواره مشاهده نمی‌کنند	۴۲/۵۸	۵/۲۵
	دانشجویانی که ماهواره مشاهده می‌کنند	۳۹/۰۲	۴/۹۴
سیاسی	دانشجویانی که ماهواره مشاهده نمی‌کنند	۳۷/۲۳	۵/۲۹
	دانشجویانی که ماهواره مشاهده می‌کنند	۴۰/۴۵	۶/۱۷
کل	دانشجویانی که ماهواره مشاهده نمی‌کنند	۲۳۳/۷۵	۶/۶۳
	دانشجویانی که ماهواره مشاهده می‌کنند	۲۴۳/۱۸	۳/۸۲

یافته‌های جدول ۱ میانگین و انحراف معیار متغیرهای نظام ارزشی دو گروه دانشجویانی که برنامه‌های ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند و آنهایی که این برنامه‌ها را مشاهده نمی‌کنند نشان می‌دهد، به نظر می‌رسد در برخی از متغیرها (ارزش‌های نظری، اجتماعی، مذهبی، سیاسی و به طور کل) بین نظام ارزشی دو گروه تفاوت وجود داشته باشد.

۷- بررسی فرضیات فرعی

۷-۱- بررسی فرضیه ۱

بین ارزش‌های نظری دانشجویانی که برنامه‌های شبکه ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که این برنامه‌ها را مشاهده نمی‌کنند تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول (۳). خلاصه نتایج آزمون t دو گروه مستقل برای فرضیه شماره ۱ (ارزش نظری)

گروه‌ها	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری (sig)	مقدار خطا
دانشجویان ماهواره ندیده	۴۰/۳۲	۴/۴۹	۲/۶۹	۲۳۴	۰/۰۰۸	۰/۰۵
دانشجویان ماهواره دیده	۴۲/۲۵	۴/۶۷				

ارزش‌های نظری دانشجویانی که از ماهواره استفاده می‌کنند بیشتر از گروه دیگر است (۴۲/۲۵ در مقابل ۴۰/۳۲)، این مقدار تفاوت را آزمون t مستقل معنادار نشان داده است چرا که سطح معناداری (sig=۰/۰۰۸) کوچک تر از ۰/۰۵ خطا م

مشاهده شد لذا با ۹۵ درصد اطمینان فرض تحقیق تأیید می‌گردد و فرضیه صفر رد می‌گردد به عبارت دیگر بین ارزش‌های نظری دانشجویانی که برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که این برنامه‌ها را مشاهده نمی‌کنند تفاوت معناداری وجود دارد.

۷-۲- بررسی فرضیه ۲

بین ارزش‌های اجتماعی دانشجویانی که برنامه‌های شبکه ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که این برنامه‌ها را مشاهده نمی‌کنند تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول (۴). خلاصه نتایج آزمون t دو گروه مستقل برای فرضیه شماره ۲ (ارزش اجتماعی)

گروه‌ها	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری (sig)	مقدار خطا
دانشجویان ماهواره ندیده	۳۹/۹۴	۴/۱۰	۳/۳۹	۲۳۴	۰/۰۰۱	۰/۰۵
دانشجویان ماهواره دیده	۴۲/۲۷	۵/۱۴				

ارزش‌های اجتماعی دانشجویانی که از ماهواره استفاده می‌کنند بیشتر از گروه دیگر است (۴۲/۲۷ در مقابل ۳۹/۹۴)، این مقدار تفاوت را آزمون t مستقل معنادار نشان داده است چرا که سطح معناداری (sig=۰/۰۰۱) کوچک‌تر از ۰/۰۵ خطا مشاهده شد لذا با ۹۵ درصد اطمینان فرض تحقیق تأیید می‌گردد و فرضیه صفر رد می‌گردد به عبارت دیگر بین ارزش‌های اجتماعی دانشجویانی که برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که این برنامه‌ها را مشاهده نمی‌کنند تفاوت معناداری وجود دارد.

۷-۳- بررسی فرضیه ۳

بین ارزش‌های مذهبی دانشجویانی که برنامه‌های شبکه ماهواره را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که این برنامه را مشاهده نمی‌کنند تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول (۵). خلاصه نتایج آزمون t دو گروه مستقل برای فرضیه شماره ۳ (ارزش مذهبی)

گروه‌ها	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری (sig)	مقدار خطا
دانشجویان ماهواره ندیده	۴۲/۵۸	۵/۲۵	۴/۴۹	۲۳۴	۰/۰۰۰	۰/۰۵
دانشجویان ماهواره دیده	۳۹/۰۲	۴/۹۴				

یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد که ارزش‌های مذهبی دانشجویانی که از ماهواره استفاده نمی‌کنند بیشتر از گروه دیگر است (۴۲/۵۸ در مقابل ۳۹/۰۲)، این مقدار تفاوت را آزمون t مستقل معنادار نشان داده است چرا که سطح معناداری (sig=۰/۰۰۰) کوچک‌تر از ۰/۰۵ خطا مشاهده شد لذا با ۹۵ درصد اطمینان فرض صفر که بیانگر عدم تفاوت بوده است رد می‌گردد و فرضیه تحقیق تأیید می‌گردد به عبارت دیگر بین ارزش‌های مذهبی دانشجویانی که برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که این برنامه‌ها را مشاهده نمی‌کنند تفاوت معناداری وجود دارد.

۴-۷ بررسی فرضیه ۴

بین ارزش‌های سیاسی دانشجویانی که برنامه‌های شبکه ماهواره را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که این برنامه را مشاهده نمی‌کنند تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول (۶): خلاصه نتایج آزمون t دو گروه مستقل برای فرضیه شماره ۴ (ارزش سیاسی)

مقدار خطا	سطح معناداری (sig)	درجه آزادی	مقدار t	انحراف معیار	میانگین	گروه‌ها
۰/۰۵	۰/۰۰۰	۲۳۴	۳/۷۰	۵/۲۹	۳۷/۲۳	دانشجویان ماهواره ندیده
				۶/۱۷	۴۰/۴۵	دانشجویان ماهواره دیده

هرچند یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد که ارزش‌های سیاسی دانشجویانی که از ماهواره استفاده می‌کنند بیشتر از گروه دیگر است (۴۰/۴۵ در مقابل ۳۷/۲۳)، این مقدار تفاوت را آزمون t مستقل معنادار نشان داده است چرا که سطح معناداری (sig=۰/۰۰۰) کوچک‌تر از ۰/۰۵ خطا مشاهده شد لذا با ۹۵ درصد اطمینان فرض صفر که بیانگر عدم تفاوت بوده است رد می‌گردد و فرضیه تحقیق تأیید می‌گردد به عبارت دیگر بین می‌گردد به عبارت دیگر بین ارزش‌های سیاسی دانشجویانی که برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که این برنامه‌ها را مشاهده نمی‌کنند تفاوت معناداری وجود دارد.

۸- بررسی فرضیه اصلی

بین نظام ارزشی دانشجویانی که برنامه‌های شبکه ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که این برنامه‌ها را مشاهده نمی‌کنند تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول (۶): خلاصه نتایج آزمون t دو گروه مستقل برای فرضیه اصلی (نظام ارزشی)

مقدار خطا	معداری سطح (sig)	درجه آزادی	مقدار t	انحراف معیار	میانگین	گروه‌ها
۰/۰۵	۰/۰۰۰	۲۳۴	۹/۷۰	۶/۶۳	۲۳۳/۷۵	دانشجویان ماهواره ندیده
				۳/۸۲	۲۴۳/۱۸	دانشجویان ماهواره دیده

یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد که به طور کل نظام ارزشی دانشجویانی که از ماهواره استفاده می‌کنند متفاوت از گروه دیگر است (۲۴۳/۱۸ در مقابل ۲۳۳/۷۵)، این مقدار تفاوت را آزمون t مستقل معنادار نشان داده است چرا که سطح معناداری (sig=۰/۰۰۰) کوچک‌تر از ۰/۰۵ خطا مشاهده شد لذا با

۹۵ درصد اطمینان فرض صفر که بیانگر عدم تفاوت بوده است رد می‌گردد و فرضیه تحقیق تأیید می‌گردد به عبارتی و به طور کلی، نظام ارزشی دانشجویانی که از ماهواره استفاده می‌کنند متفاوت از آنهایی است که از ماهواره استفاده نمی‌کنند.

۹- بحث و نتیجه گیری

براساس یافته‌های پژوهش، فرضیه بین ارزش‌های نظری دانشجویانی که برنامه‌های شبکه ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که این برنامه‌ها را مشاهده نمی‌کنند تفاوت معناداری وجود دارد مورد تأیید قرار گرفت و با یافته‌های اینگهارت که معتقد است اشاعه رسانه‌های ارتباط جمعی از جمله برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای، منجر به تغییر ارزش‌های افراد می‌شود، همسویی دارد.

همچنین یافته‌های تحقیق حاضر با تحقیقات لرنر، جین و میترا و هازن (۲۰۱۱) نیز همسو است. نتایج حاکی است که بالاتر بودن میانگین ارزش‌های نظری بین دانشجویانی که برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای را ملاحظه می‌کنند نشان‌دهنده آن است که این دسته از افراد به علم و دانش - از جمله نظری بهای بیشتری می‌دهند و هدف عمده آنها افزایش یافته‌های علمی است و صرفاً می‌خواهند بیشتر بدانند، بدون آنکه با جنبه‌های کاربردی و عملی دانش کاری داشته باشند.

این فرضیه که بین ارزش‌های اجتماعی دانشجویانی که برنامه‌های شبکه ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که این برنامه‌ها را مشاهده نمی‌کنند تفاوت معناداری وجود دارد، مورد تأیید قرار گرفت و با یافته‌های جین و میترا و هازن (۲۰۱۱) هم‌راستاست.

بطوریکه نتایج نشان داد تماشا و توجه به برنامه‌های تلویزیونی معاصر قطعاً روی برخی از ارزش‌ها در نمونه‌های تحت آزمایش (و نه همه‌ی آنها) تأثیر می‌گذارد. این امر نشان‌دهنده آن است که این دسته از دانشجویان (آنهایی که برنامه شبکه‌های ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند) به دیگران و ارتباط با دیگران و کسب موقعیت‌های اجتماعی اهمیت بیشتری می‌دهند.

فرضیه بین ارزش‌های مذهبی دانشجویانی که برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که این برنامه‌ها را مشاهده نمی‌کنند، تفاوت معناداری وجود دارد. این امر مؤید آن است که ارزش‌های مذهبی برای این دسته از دانشجویان (آنهایی که برنامه‌های ماهواره‌ای را مشاهده نمی‌کنند) مقدم و ضروری‌ترین ارزش‌هاست. به عقیده آلپورت نظام ارزشی دینی به تنهایی قادر است شخصیت را سازماندهی کند.

زیرا اولاً دین با تمام جنبه‌های زندگی انسان سروکار دارد و ثانیاً این برخلاف سایر نظام‌های ارزشی که مخلوق بشر است، با عالم غیرمادی مرتبط است و به دلیل آنکه نظام ارزشی دینی از منبع وحی و عالم بالا سرچشمه می‌گیرد، می‌تواند فهم انسان را بالا ببرد و به انسان کمال و تعالی بخشد.

این یافته‌ها با نتایج تحقیقات اینگهارت، لرنر و همچنین جین و میترا و هازن (۲۰۱۱) همسو است. از طرفی این یافته با نتایج تحقیق ملکی‌تبار (۱۳۸۶) که میزان باورهای مذهبی و پایبندی به ارزش‌های مذهبی افرادی که برنامه‌های ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند با میزان پایبندی به ارزش‌های مذهبی افرادی که این برنامه‌ها را مشاهده نمی‌کنند، همراستاست.

همچنین نتایج تحقیق حاضر با تحقیق سهرابی (۱۳۹۱) و جعفری و مهرداد (۱۳۹۱) نیز مبنی بر تأثیر استفاده از برنامه‌های ماهواره‌ای به ارزش‌های مذهبی افراد همراستا می‌باشد.

فرضیه بین ارزش‌های سیاسی دانشجویانی که برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که این برنامه‌ها را مشاهده نمی‌کنند، تفاوت معناداری وجود دارد. لذا قدرت و سیاست برای نمونه‌های گروه اول اهمیت بیشتری دارد و کسب قدرت یکی از اهداف مهم این افراد می‌باشد.

یکی از اهداف مهم برای چنین افرادی در طول زندگی یافتن شیوه‌ای برای قرار دادن خود در یک موقعیت قدرت سیاسی می‌باشد.

این یافته‌ها با نتایج تحقیقات اینگهارت، لرنر، جین و میترا و هازن (۲۰۱۱) همسو می‌باشد. براساس یافته‌های فرضیه اصلی بین نظام ارزشی دانشجویانی که برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای را مشاهده نمی‌کنند تفاوت معناداری وجود دارد.

این امر از طرفی به تأثیر مهم این برنامه اشاره داشته و از طرف دیگر ضرورت نظارت و برنامه‌ریزی بیشتر و دقیق‌تر مسؤولان فرهنگی کشور را در این حوزه نشان می‌دهد. این یافته با نتایج تحقیقات اینگهارت، لرنر، جین و میترا و هازن (۲۰۱۱)، ملکی‌تبار (۱۳۸۶)، سهرابی (۱۳۹۱) و جعفری و مهرداد (۱۳۹۱) همسو می‌باشد.

بطورکلی هدف از این پژوهش بررسی تأثیر برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای بر نظام ارزشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد نکا بوده است.

داده‌ها نشان‌دهنده آن است که بین ارزش‌های نظری، ارزش‌های اجتماعی، ارزش‌های مذهبی، ارزش‌های سیاسی دانشجویانی که برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای را مشاهده می‌کنند و دانشجویانی که برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای را مشاهده نمی‌کنند تفاوت معناداری وجود دارد.

بنابراین مطابق یافته‌های این پژوهش و پژوهش‌های اشاره شده می‌توان نتیجه‌گرفت که برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای اثرات زیادی بر دیدگاه‌های افراد درمورد مذهب، اجتماعی که در آن زندگی می‌کنند و

حتی سیاست حاکم بر جامعه خواهد گذاشت و این اثرات هیچگونه ارتباطی با اوضاع و ارزش اقتصادی و ارزش‌های زیبایی افراد نخواهد داشت.

فهرست منابع

- ۱- آپورت، گوردون، (۱۳۸۸)، رشد شخصیت، (ترجمه: افتخاری)، سیمرخ، تهران.
- ۲- جهانبانی، عباس، (۱۳۸۷)، بررسی تفاوت نظام ارزشی دانش‌آموزان مقطع متوسطه آموزشگاه‌ها، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد واحد فیروزکوه.
- ۳- جعفری، حسنعلی، مهرداد، حسین، (۱۳۹۱)، بررسی رابطه بین ترجیحات نظام ارزشی و هویت اجتماعی دانشجویان، فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی جوانان، سال سوم، شماره هفتم، صص ۲۴-۹.
- ۴- رضایی‌راد، سمیه، (۱۳۹۱)، بررسی تأثیر برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای «من و تو ۱» بر ارزش‌های خانواده، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد واحد رودهن.
- ۵- سهرابی، نرگس، (۱۳۹۱)، تأثیر برنامه‌های ماهواره‌ای بر باورهای دینی در میان خانواده‌ها، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه.
- ۶- فخری، زهرا، دانش، عصمت، شهیدی، شهریار، سلیمی‌نیا، علیرضا، (۱۳۹۱)، کیفیت نظام ارزشی و باورهای خودکارآمدی در فرزندان دارای پدر جانباز و غیرجانباز، فصلنامه روانشناسی کاربردی، سال ششم، شماره ۴ (پیاپی ۲۴)، صص ۴۲-۲۵.
- ۷- متانی، مهرداد، حسن‌زاده، رمضان، فرهنگی، علی‌اکبر، (۱۳۹۲)، نگرش مخاطبان قائمشهری به شبکه‌های تلویزیونی ماهواره‌ای. شماره ۲۱.
- ۸- ملکی‌تبار، محمد، (۱۳۸۶)، تأثیرات ماهواره، باورها و ارزش‌های دینی و عقیدتی، رساله دکتری مدیریت راهبردی، ماهنامه نگرش راهبردی، شماره ۸۵ و ۸۶. آذر و دی ۸۶، صص ۲۰۱-۲۰۲.

انگلیسی

9-Abdul, W. and AnwarIqbal, S. (2008). *Cultural transformation through sattlite cable tv in Pakistan*. Volume1, Issue1.

- 10-Jain, P., Ananda, H., Michael, A. (2011). *Exposure to westernized and adapted programmes and hybridity in India*. An exploratory study. Media Asia.Vol. 38 Issue 2, P 90-97, 8P. 5charts.